

—De bestia, ó no tenirne, ó cuydarlo com se deu, si s' estimeu els interessos. La còrt dels porchs y demés ha de poguerse netejar y ayrejarla y ab facilitat, ni massa calenta ni massa freda; calor suau al hivern y frescor al istiu. El porch es amant de la netedat, encara que molts creuhen lo contrari al veurer com se revolcan pe'l llot; y es perque tenen picó y buscan frescor. Per aixó si no 's pot tenir una bassa d' aygua pera férloshi rabejar, convè rentals sovint ab aygua clara y freda. A una persona bruta se li diu porch, y aixó que 'l porch es dels animals més nets, perque no s embruta en el jas, sino que se aparta pera fer las sévas feynas. La còrt ha d' esser gran, necessitant cada porch dos metres en el lloch de dormir, y per separat el lloch de menjar; el pis empedrat ó enrajolat ab pendent perque s' escorri 'l pixum en un regueró fora 'l local. L' aubi (ovit, que diuhen alguns, que vol dir mort) ha de tenir deu litres cabuda per cada porch ab separacions, perque puguin menjar sense inquietarse un á l' altre, y s' ha de rentar dos cops al dia.

Respecte la fábbrica, ja sé jo que 'ls pobles que n' hi há, granejan un xich més, pero ¡ah! ¡què car se paga lo que 's guanya! Apart de la desmoralisació que ocasiona la aglomeració de donas, noyas y homes en dits edificis ó quadras (aixó que val més la moralitat que tots els diners) es causa de perdre la salut y destrucció de la familia; veuréu que totas las que van á la fábbrica sempre corren, menjant ab quatre esgarrapadas; tancadas á la quadra, treballan dretas y deixan las casas y 'ls fills sense la presencia de la mare y sense vida de familia, lo que es un gran mal: arriba 'l dia de festa, á rentar ó fer bogada; á cusir, y si sobra temps á ballar, es dir, res de vida de cristiá, ni de la hermosa vida de familia; descuydant també las terras y 'l bestia.

Aquets y altres inconvenients de las fábbricas son majors en las grans poblacions; si guanyan més, també gastan més y 's desmoralisan més; y casi totas pateixen del pahidor, de anemia, de 'ls nirvis, del cor, y d' un sis ó as. Per aixó veyent 'ls grans inconvenients de las fábbricas y de anar á treballar las donas fora de casa, se treballa molt per evitarho en las nacions més adelantadas, buscant industrias agricolas casulanas perque la dona pugui guanyar sense mourers de casa á la vista dels fills: Russia protegeix las industrias rurals, fent las demandas per l' exércit; á Inglaterra se subvencionan y se extenen las industrias de casa; á Austria igualment; á Lyó posan telers á domicili, ab motor eléctrich; y á Suecia y Noruega, nació en la que se dorm ab las portas obertas, están molt generalizadas las industrias agricolas rurals y á domicili; y aixó es degut *al esperit d' associació* que hi ha en ditas nacions y á que 'ls reys y gent rica protegeixen á la gent del camp, com protegeixen l' agricultura tots els govorns que saben ahont tenen la ma dreta, per procurar que els pagesos se guanyin la vida.

Que meditin els govorns, y meditem, meditem els pagesos per millorar nostra situació, per treballar contra las causas del abatiment de la agricultura, contra las excessivas contribucions, contra la ignorancia y contra la desmoralisació; no més tenim una arma per combatre, pero es tan poderosa que fa miracles, y es la associació, la unió dintre las Cámaras, sindicats y federacions agricolas. Sense unió es per demés que plorem, que no logrerem el remey; perque sense unió no hi ha forsa; y es la associació el remey únich y necessari per lluytar contra nostres explotadors,